

Van Nationale Omgevingsvisie (novi) naar regionale/lokale omgevingsvisies

GGD, lokale overheid en Omgevingswet: samen naar een gezond & veilig Nederland

"Op papier is het best goed geregeld. Maar ... het komt erop aan in de lokale uitvoering"

Op 1 januari 2021 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Elke ontwikkeling in de fysieke leefomgeving heeft invloed (positief of negatief) op aspecten als luchtkwaliteit, geluidsniveau, leefbaarheid, mobiliteit, waterkwaliteit, duurzaamheid etc. Samen met anderen hebben we hard gewerkt om gezondheid en veiligheid een plek te geven in de Omgevingswet. Nu gaan provincies en gemeenten aan de slag met de uitvoering in omgevingsvisies, -plannen en -vergunningen

Daarom is het belangrijk dat de GGD'en hun stem kunnen laten horen bij het opstellen van de lokale omgevingsvisies en in gesprek zijn met lokale bestuurders om ervoor te zorgen dat waarborgen en ambities voor veiligheid, gezondheid en milieu onderdeel uitmaken van de omgevingsvisie.

Dit document biedt u achtergrondinformatie, die u kunt gebruiken in het contact tussen GGD en gemeente om ervoor te zorgen dat de GGD maximaal bij kan dragen in het ontwikkelen van de lokale omgevingsvisie of bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

Gelukkig staat in de Omgevingswet overal de eis 'waarborgen van de veiligheid, beschermen van de gezondheid en beschermen van het milieu'. Maar de praktijk zal bewijzen in hoeverre de omgevingswet daadwerkelijk de aspecten veiligheid, gezondheid en milieu zal laten meewegen bij nieuwe projecten in de fysieke leefomgeving. En daarom is het belangrijk dat GGD'en aan tafel zitten of komen bij de lokale overheid over deze thema's.

Logisch dat de GGD aan tafel zit bij lokale overheid. Hier zijn wij voor opgericht.

In 1900 nam het gemeentebestuur van Amsterdam het besluit om een dienst op te richten, die de belangen van de volksgezondheid en de geneeskundige verzorging in de stad zou behartigen. Tot op de dag van vandaag beschermen en bevorderen GGD'en in het land de volksgezondheid.

Rond 1900 waren de gezondheidsproblemen explicieter zichtbaar dan de gezondheidsproblemen van vandaag. Maar ook van veel hedendaagse problemen kan de relatie met de inrichting van de omgeving gelegd worden. De stad is obeser en met ongezondere lucht dan ooit. Daarnaast onderkennen veel mensen hinder van activiteiten (veeteelt, windenergie) die ruimtelijk toegelaten zijn.

Het is dus niet meer dan logisch dat de gezonde leefomgeving een belangrijk punt is in het bewaken en beschermen van de publieke gezondheid. Denk aan een goede luchtkwaliteit, voorkomen van geluidsoverlast, voldoende mogelijkheden om te bewegen in de buurt en meer.

De aanpak van de Omgevingswet biedt de kans om als game-changer de ruimtelijke inrichting van Nederland een gezonde richting te geven.

Logisch dat de GGD aan tafel zit bij de lokale overheid. We hebben veel te bieden.

- De zorg om gezondheid en veiligheid van mensen in Nederland zit *in ons bloed*. Wij zijn hiervoor opgericht en voelen het als onze verantwoordelijkheid om gemeentes hiermee te helpen.
- Onze *expertise* op dit terrein is onomstreden. We beschikken over goede adviseurs, een schat aan kennis en ervaring, een netwerk en data over zorg en veiligheid.
- We zijn *geworteld in de gemeente*. We willen als partner en adviseur van de lokale overheid werken aan het welzijn van mensen in de gemeente.
- Wij begrijpen dat plannen vaak vele belangen kennen. En wij geloven erin dat wanneer aan de voorkant een goed advies op het gebied van gezondheid en veiligheid wordt meegenomen, de kans op *daadwerkelijke realisatie van de plannen* toeneemt.

GGD: geen vinkje in vergunningstraject, maar meedenkende partner in ontwikkelingen

Elke gemeente kent ontwikkelingen waarbij fysieke leefomgeving, gezondheid en veiligheid elkaar raken. Hoe zit dat in uw gemeente? Waar kunt u bij aansluiten? Wordt er een nieuwe wijk gebouwd in uw gemeente? Wil een energieleverancier windmolens plaatsen? Loopt er een snelweg langs een wijk in uw buurt? Is er een geitenhouder die wil uitbreiden? Of heeft de gemeente ambities om een gezonde gemeente te zijn of te worden? De GGD is een onmisbare partner voor gemeentes en provincies om bij het beschermen van de gezondheid van hun inwoners.

Gemeentes moeten dagelijks afwegingen maken die van invloed zijn op het welbevinden van hun inwoners. De GGD handelt altijd in het belang van een gezonde leefomgeving. Ook als deze leefomgeving groeit of ontwikkelt. Niet alleen in beschermende maar ook in bevorderende sfeer. De komst van de Omgevingswet roept op tot ambities op het gebied van gezondheid, veiligheid en preventie. Een prachtige combinatie die de aanleiding vormen voor elke GGD en gemeente om samen aan de slag te gaan.

GGD wil niet aan het eind een keurmerk geven waaraan de inwoners kunnen zien 'dat het wel goed zit'. GGD wil, kan en moet betrokken zijn in het proces van ontwikkeling in een gemeente. Bij de ontwikkeling van omgevingsvisies en -plannen. Bij nieuwe projecten in de leefomgeving. Als waardevolle adviseur die gericht is op het zorgen voor de gezondheid en veiligheid van de inwoners én het slagen van de plannen. Als de GGD vanaf het begin meedenkt, weet je als gemeente zeker dat het welbevinden van de inwoner gewaarborgd is.

Samengevat: op welke gebieden kan de GGD gemeentes en provincies ondersteunen?

1. Verbeteren en beschermen van gezondheid en veiligheid in een schone, aantrekkelijke en leefbare omgeving.
2. Bevorderen van een gezonde leefstijl, toegang tot (zorg)voorzieningen en stimuleren van gezond gedrag voor vermindering van welvaartziekten.
3. Inlopen van sociaaleconomische achterstanden en vergroten van sociale veerkracht, inclusie, (zelf)redzaamheid en persoonlijke gezondheid en (e-)zorg.
4. Gezond inrichten van de leefomgeving, bevorderen van bereikbaarheid met actieve mobiliteit (lopen, fietsen, wandelen), met uitnodigende openbare ruimte voor gezond beweeggedrag.
5. Transformaties (leegstaande) gebouwen en openbare ruimte voor ontmoetingsplekken en sociale (plint)functies (voor wijkopbouw en vergroting van sociaal kapitaal).

6. 'Groen en blauw' bij herinrichting ten behoeve van klimaatadaptatie en klimaatmitigatie.
7. Bevorderen van een gezonde en inclusieve economie, sociaal ondernemerschap en maatschappelijke participatie.
8. Gezonde leefomgeving inbrengen als vestigings- en concurrentiefactoren voor een vitale en duurzame economische gebiedsontwikkeling.

Dit is haalbaar wanneer deze ambities deel uitmaken van de ambities die gemeente- en provinciebestuurders na streven in de omgevingsvisies en -plannen. Het is daarom prioriteit om mee te doen met het proces van het formuleren van de ambities.

Een grotere rol voor de GGD op deze thema's in uw gemeente? Dit is uw kans.

De GGD vraagt om een integrale benadering van de, met andere partijen geformuleerde, ambities en opgaven voor een meer gezonde, inclusieve en vitale samenleving. Maar hoe?

Maak expliciet: wat zijn de belangen van uw gemeente en wat kan uw GGD hieraan bijdragen?

Heeft uw gemeente ambities geformuleerd op het gebied van gezondheid en veiligheid? Zijn er situaties die de gemeente wil aanpakken? Komen er ontwikkelingen aan waar u een rol voor de GGD ziet weggelegd? Grijp die aan om in gesprek te raken.

Geen wensen en eisen maar een aanbod

Iedereen heeft eisen en wensen, maar een aanbod valt op en wordt gewaardeerd. Een constructieve houding gebaseerd op 'hoe kunnen we zowel uw belangen als de gezondheid en veiligheid behartigen' is een fijne binnenkomer en een prettige start van elk gesprek.

Goed voorbeeld doet volgen

Uit onderzoek blijkt dat steeds meer gemeenten samenwerken met andere partijen, zoals de GGD, op het thema omgevingsvisie. Veel GGD'en geven aan al samen te werken en dit zijn wellicht inspirerende voorbeelden voor uw gemeente?

Aanbod GGD

De GGD staat klaar om gemeenten te adviseren bij het opstellen van omgevingsvisies, -programma's, -plannen en -vergunningen om samen te werken aan gezondheid en veiligheid en de leefomgeving. GGD GHOR Nederland staat klaar om GGD'en (en daarmee hun gemeenten) te ondersteunen met kennis nodig, inspirerende voorbeelden of communicatiemiddelen.